

Personer du vil møde i de næste fire tekste

Navn	Årstal	Titel/Rolle	Bemærkning/Betydning i 1901
<i>Dronning Victoria</i>	1819–1901	Dronning af England	Døde i 1901 efter 64 år på tronen; symbol på afslutningen af en æra.
<i>Edward VII</i>	1841–1910	Konge af England	Efterfølger af Victoria; forventes at lede landet efter hendes død.
<i>Guglielmo Marconi</i>	1874–1937	Opfinder, ingeniør	Sendte trådløse beskeder over Atlanten; pioner inden for radio og trådløs kommunikation.
<i>H. C. Jørgensen</i>	Ukendt	Borger, brevsriver	Kommenterede årets begivenheder i Danmark og verden i 1901; almindelig borger.
<i>J.B.S. Estrup</i>	1825–1913	Konseilspræsident, godsejer	Regerede Danmark uden Folketingets flertal via provisoriske love; central i magtkampene før systemskiftet.
<i>I.C. Christensen</i>	1856–1942	Leder af Venstrereformpartiet	Samlede Venstre, førte til flertalssejr og parlamentarismens indførelse efter systemskiftet.
<i>Kong Christian IX</i>	1818–1906	Konge af Danmark	Udpegede regeringer efter eget skøn; måtte acceptere systemskiftet i 1901 og give Folketinget mere magt.

Tekst A - læserbrev

Til Avisen: Tiden Flyver i det Nye Århundrede!

Angående Året 1901 – Den Vilde Start på 1900-tallet

Kære Redaktør,

Jeg skriver til Dem, fordi jeg simpelthen må lette mit hjerte over alt det, der er sket i dette vanvittige år, 1901. Det er jo officielt starten på det nye århundrede – det 20. århundrede – og **sikken en start!**

Man kan sige, at det største, der skete i verden, var, at **Dronning Victoria døde** i England. Hun havde været dronning i 64 år, så det føles helt skørt. Det er ligesom, hvis jeres bedstemor, som alle kender og elsker, pludselig er væk. Det markerer virkelig, at en gammel tid er slut. Men nu har de fået en ny konge, Edward den 7., og alle krydser fingre for, at han er god til at styre.

Men det vildeste er altså al den nye teknologi! Vi hørte, at en mand ved navn **Marconi** sendte en besked (uden ledninger!) helt over Atlanten. Tænk lige over det: **trådløs kommunikation!** Det er som ren magi, men det er videnskab. Det betyder, at vi snart kan tale med folk i Amerika, uden at et skib skal sejle over med et brev. Det kommer til at ændre alt!

Her i Danmark har vi også haft store nyheder. Vi har fået et **Systemskifte**, som betyder, at regeringen nu skal lytte til Folketinget, og at kongen ikke bare kan vælge, hvem der skal styre landet. Det er et kæmpe skridt for **demokratiet** og betyder, at helt almindelige folk som mig får mere at sige. Det synes jeg er fantastisk!

Men alt er ikke fryd og gammen. Der er stadig krig i Sydafrika (Boerkrigen), og det er ret grimt. Man hører, at englænderne har puttet kvinder og børn i nogle lejre – det kaldes koncentrationslejre – og det er en rigtig trist og uretfærdig måde at føre krig på.

Der er også stor ulighed. Arbejderne kæmper for at få en ordentlig løn og bedre forhold, mens fabriksejerne bliver rigere og rigere. Det nye århundrede lover os biler og flyvemaskiner, men jeg håber, at det også vil give **retfærdighed** til alle, og ikke kun til de rige.

Vi lever i en super spændende tid. Det er næsten som at være med i en opfindelses-film!

De bedste hilsner og godt nytår (snart!),

H. C. Jørgensen *En almindelig borger i byen (Skrevet i december 1901)*

Tekst B - fagtekst 1

Systemskiftet 1901

Sidste del af 1800-tallet var præget af hårde politiske kampe om, hvordan det folkestyre, som var indført med Grundloven af 1849, skulle praktiseres, og om, hvilken plads der tilkom den stadigt voksende arbejderklasse.

Fra 1850 begyndte nogle af de bondevalgte politikere i Folketinget at kalde sig Venstre. Selv om Venstre fik flertal i 1870'erne, valgte kongen at udpege en konseilspræsident fra Højre, som især repræsenterede godsejere, embedsmænd og officerer. Magtkampen om, hvem der skulle regere - Folketingets flertal eller den af kongen udpegede regering - var særlig hård i årene 1885-94. Da konseilspræsident og godsejer J.B.S. Estrup (1825-1913) ikke kunne få Folketingets tilslutning, regerede han landet med provisoriske - midlertidige - finanslove. Til at bekæmpe politisk uro oprettede han et særligt militærkorps, gendarmene. I 1901 måtte kongen og Højre bøje sig og afgive regeringsmagten til Folketingets flertal, det såkaldte systemskifte.

Med systemskiftet i 1901 indførtes parlamentarismen, dvs. at regeringen skulle repræsentere Folketingets flertal. Antallet af politiske partier øgedes, og staten opbyggede et socialt system, der tog sig af de svage grupper i samfundet.

Tekst C - fagtekst 2

Systemskiftet 1901

Øverst på Venstres ønskeseddel stod fra 1870 kravet om indførelse af parlamentarisme – altså, at en siddende regering (evt. en mindretalsregering) ikke må have et flertal i Folketinget imod sig. Dette system har vi i dag. Det blev en fast regel fra 1901, men først indført i Grundloven ved ændringen af 1953.

Op til „systemskiftet“ i 1901 var der ikke altid enighed i de sammenbragte grupper i Det forenede Venstre. Efter indbyrdes kamp og splittelse voksede dog Venstrereformpartiet, der med den nye leder I.C. Christensen (billedet) holdt sammen om det fælles mål om at erobre regeringsmagten for folketingsflertallet. Det var denne partigruppe, der blev det egentlige grundlag for det Venstre, vi i dag kender, og som i de næste 30 år var landets største parti.

Efter valgsejren i 1901, hvor Venstrereformpartiet opnåede 76 af 114 mandater i Folketinget, havde Højre bare otte tilbage. Nu skulle der ske noget.

Tekst D - TV program / reel oversigt

“Danmark: Magt og Mandater – Afsnit 1901 (extended edition)”

Fortæller:

“Velkommen tilbage til programmet, hvor vi finder ud af, hvem der **egentlig** må bestemme i Danmark – kongen, folket eller bare den der råber højest.”

Scene 1: Kongen styrer som en enmandshær

Kong **Christian 9.** sidder i sin royale stol og udpeger regeringer helt efter humør. Han scroller mellem politikere som om han leder efter en playlist:

- “Ham vil jeg have.”
  - “Ham vil jeg også have.”
  - “Flertallet i Folketinget? Ah, dem ignorerer jeg bare.”
-

Scene 2: Folketinget bliver mere og mere salty

Mens kongen hygger sig, sidder Folketinget og koger som deltagere i et realityshow, der er *helt sikre* på, at produktionen er imod dem.

Hver gang de siger:

“Vi har flertal – vi bestemmer!”

...svarer regeringen:

“Nej nej, kongen har valgt os.”

Det skaber mere drama end finalen i *Paradise Hotel*.

Scene 3: Estrup-regeringen – kongens favorit

Så kommer Estrup ind på scenen og regerer i årevis – uden om Folketinget – ved at bruge provisoriske love. Det er som den deltager, der aldrig ryger ud, selvom ALLE har nomineret ham.

Folketinget: “Du har ikke flertallet!”

Estrup: “Men jeg har kongen 😊”

Scene 4: Folket har fået NOK

Befolkningen bliver efterhånden som publikum til et liveshow, der råber:

“Lad nu flertallet bestemme! Vi vil have parlamentarisme!”

Kongen ser lidt presset ud – som om nogen lige har fortalt ham, at hans favoriddeltager bliver stemt ud.

Scene 5: Valget i 1901 – flertallet vinder

Venstre får kæmpe opbakning. Kongen ser på valgresultatet og må indse:

“Hmm... måske skal jeg faktisk vælge en regering, der har flertal.”

Og der sker det historiske **Systemskifte**.

Scene 6: Den første parlamentariske regering

Venstre får lov at danne regering. Kongens rolle bliver... lad os sige... *nedjusteret*, lidt som når en realitydeltager rykker fra hovedrollen til birolle.

Scene 7: Hvad parlamentarisme betyder

Fortæller zoomer dramatisk ind:

“From this moment on... a regering må **ikke have et flertal imod sig** i Folketinget.”

Hvis et flertal siger “vi stoler ikke på jer,” så må regeringen gå af.

Det er som at blive stemt ud – men på meget høfligere dansk.